Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 35 (237) | ГОД VI | БЕЛАСТОК 27 ЖНІЎНЯ 1961 ГОДА | ЦАНА 50 ГР.

ДАНУТА БІЧЭЛЬ

* * *

— Мая, — крычаў ты ўсхвалявана мне.
— Мая... — пацвердзіў рэхам шчыры бор...
— Мая... — вятры панеслі на прастор...
І дзяцел стукам паўтарыў сасне.
...Ніякіх заклінанняў не кажы.
Каханне нарадзілася вясной
І, як вясна, я веру, будзе жыць,
Пакуль сінее неба нада мной,
Пакуль звіняць разгульныя вятры,
Пакуль не моўкне рэха у бары...

ПАКЛАНІЛАСЯ КАЛОССЕ

Трактар чмыхнуў апошнім акордам свайго рухавіка і снапавязалка спынілася. Яшчэ толькі касцы змагаліся з невялікім куском жыта, што шырокім клінам кранаўся дарогі.

Анна — жанчына, аб якой гаворацы, што не аднаго мужчыну ў мышачую нару загнала б — шматзначна маргнула сваім сяброўкам. Іх вочы гаварылі, што яны разумеюць, што ўжо гатовы.

Пракос канчаўся. Сцяблінкі жыта цяжкімі каласамі кланяліся да ног касцам. Жанчыны, адкінуўшы апошнія ахапкі скошанага збожжа, згуртаваліся ля дарогі, дзе яшчэ, быццам смутная сірата, расла невялічкая купка жыта. Пара ўжо — як наказвае звычай — лапаць «перапёлку».

Анна яшчэ раз шматзначна перакінулася позіркам з іншымі жанчынамі і падала каманду:

— Ну што ж, кабеты, абарaць «перапёлку»!?

— Абараць, абараць! — адклікнуліся іншыя жанчыны.

Абворваць «перапёлку» трэба таму, каб на наступны год ураджай быў яшчэ буйнейшы. Абворваць павінен у першую чаргу гаспадар. Старшыня старакарнянскага сельгаскааператыва, Рыгор Сачко, добра ведаў аб тым. Таму і трымаўся далей ад жанчын, якія канчалі ўжо ўпрыгожваць «перапёлку». Але гэтая асцярожнасць не абараніла старшыню. Кабеты з баявым крыкам «Лапаць гаспадара!» накінуліся на яго, прыцягнулі да «перапёлкі» і, ухапіўшы за ногі, сярод агульнага радаснага смеху тры разы абвалаклі наводкал «перапёлкі», упрыгожанай кветкамі.

— Ну, старшыня, — загаварыла Анна, калі абворванне было ўжо закончана, — змучыліся мы. Трэба штосьці на зуб.

Без бочкі віна не абыйдзецца, — падтрымалі яе іншыя жанчыны.

Старшыня доўга бараніўся, супярэчыў, таргаваўся, але ўрэшце запрасіў усіх спулдзельцаў на супольны дажынкавы абед, у час якога чарка часта кружыла з рук у рукі. І быць інакш не магло. Цяжкай працай старакарнянскія спулдзельцы заслужылі на тое, каб у дзень сваіх дажынак бестурботна павесяліцца.

МАЛА ІХ

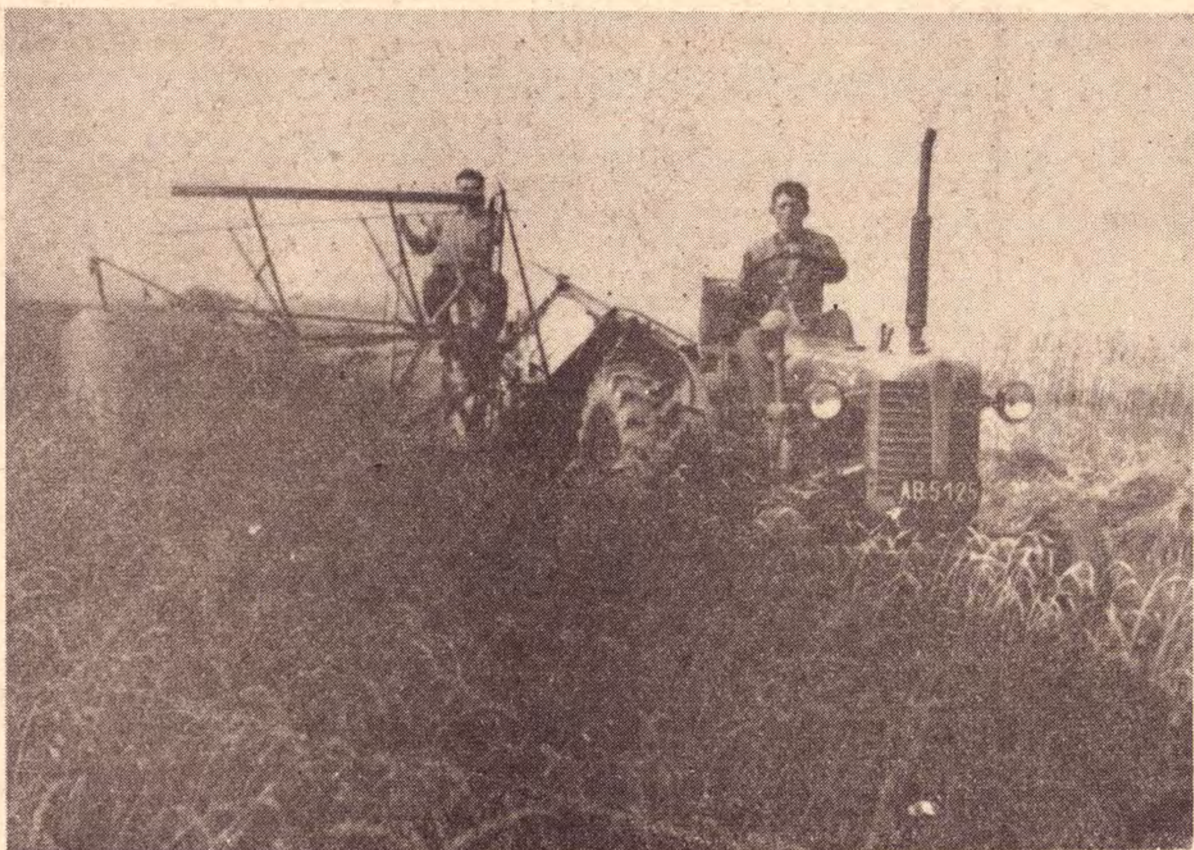
На жаль, супольная іх сям'я вельмі ж малая. Кааператыў згуртоўвае ўсяго ледзь дзевяць гаспадарак.

Чаму так мала?

(Працяг на стар. 4)

Экскурсавод Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея апавядае рабочым камбіната пра гісторыю сцяга тэкстыльнага камбіната імя Сяржана ў Беластоку. (Да «Вестак з БССР», стар. 3).

Сельгаскааператыў у Ст. Корніне дыспануе машынамі, вартасць якіх складае суму 214 тыс. зл. На здымку: трактарыст Мікась Тамашук і яго памочнік, Валодзя Швэрц, косяць пшаніцу спулдзельчым трактарам.

НАСПЕЎШАЕ ЗАДАННЕ

У нетрах польскіх архіваў, у аддзелах рукапісаў бібліятэк, у прыватнасці ў Варшаве знаходзяцца матэрыялы, якія непасрэдна ці пасрэдна звязаны з гісторыяй грамадска - палітычнай думкі ў Беларусі, з яе літаратурным, ды наогул, культурным рухам. Маю тут перш за ўсё на думцы варшаўскія зборы Федароўскага, Каратынскіх і Місуны. Дагэтуль, у Народнай Польшчы, больш сур'ёзна даследаваны зборы Міхаіла Федароўскага — выдатнага польскага збіральніка беларускай вусна - паэтычнай творчасці. Вынікам гэтай карыснай з'явы быў выхад чарговых тамоў (V і VI) «Люду беларускага». Адзначым тут, што зараз у стадыі падрыхтоўкі знаходзіцца апошні, сёмы том, у якім будуць змешчаны розныя рэдакцыйныя апрацаванні, г. зн. этнаграфічныя і музыкалагічныя матэрыялы, рэдакцыйныя паясненні і г.д.

Зараз усю багатую спадчыну Міхаіла Федароўскага беражна ахоўвае Аддзел рукапісаў Універсітэцкай бібліятэкі ў Варшаве. Аўтару гэтых слоў давялося нядаўна гамзмуляць з кіраўніком аддзела, др Галенай Казэрскай, якая палажыла шмат намаганняў у справе ўпарадкавання спадчыны збіральніка беларускага фальклору. І вось тут хачу пазнаёміць чытачоў «Нівы» з лёсамі гэтай спадчыны пасля 1939 года, г. зн. пасля нападзення гітлераўскай Германіі на Польшчу.

Як вядома, М. Федароўскі, прадчуваючы блізкую смерць (ён з дзіцячых год хварэў туберкулёзам), у 1922 г. склаў завяшчанне, у якім перaказаў увесь свой шматгадовы набытак Польскаму навуковаму

(Працяг на стар. 2)

СТАРТ

Стаіць гарачыня. Наша машына нясецца па асфальтавай гладзі дарогі, сярод бяскрайняй раўніны. Міма мільгаюць пасёлкі і гарады, мачты высакавольтных ліній, якія ідуць за гарызонт. І раптам на паваротах, удалечыні, мы пачынаем распазнаваць ажурнае збудаванне. Пад'язджаем бліжэй. Праз шчыльнае перапляценне металічных канструкцый паблісквае сігарападобнае цела шматступенчатай ракеты. Велізарныя фермы беражліва і разам з тым моцна падтрымліваюць яе, быццам баючыся, што яна можа паімчацца ў вышыню без дазволу яе стваральнікаў. Гэта стартавая пляцоўка. На канструкцыях, што акружаюць касмічны карабель, бачны людзі. Па радыё раз - пораз аддаюцца кароткія, дакладныя каманды. Ідуць апошнія прыгатаванні да палёту.

З вяршыні ракеты апусціўся ліфт, і з яго на пляцоўку выйшаў невялікага росту хлопец у сіняй у клетачку тэнісцы, запраўленай у лёгкія шэрыя штаны. Ён хутка спусціўся па лесвічцы ўніз і падышоў да групы людзей на чале з галоўным канструктарам — чалавекам, што трымаў у сваіх руках усе ніці падрыхтоўкі да падарожжа ў нябесныя вышыні. Мы, напэўна, не звярнулі б увагі на хлопца ў сіняй тэнісцы, так падобнага да многіх рабочых, калі б сусед не шапнуў на вуха:

РЭПАРТАЖ З КАСМАДРОМА

— Гэта касманаўт — Герман Цітоў.

Падыходзім бліжэй, каб паглядзець. Ледзь прыкметны ветрык песціць русыя валасы Германа Цітова. Вочы ў яго шэрыя, поўныя той жывінкі, якая вызначае людзей кемлівых, энергічных. Бадай, яму не дасі 26 гадоў. Ён выглядае маладзей. Ад усёй яго фігуры, ад усяго аблічча вее здароўем, жыццерадаснасцю.

...Раніца 6 жніўня. ...Пустынная стартавая пляцоўка. Тут засталіся толькі самыя неабходныя людзі. Час бяжыць хутка і набліжаецца да моманту, калі касмічны карабель унясецца ў нябесныя далі. Вось паказаўся блакітны аўтобус, у якім едзе касманаўт. Герман Цітоў выходзіць з аўтобуса і накіроўваецца да пляцоўкі, адтуль ліфт даставіць яго ў кабіну. На ім аранжавага колеру скафандр, шлем з надпісам «СССР». Ён ідзе некалькі нязграбна. Скафандр, безумоўна, не для зямных прагулак. Пад скафандрам замацаваны розныя датчыкі. Яны перадаюць на зямлю аб'ектыўныя даныя аб фізічным стане пілота.

Развітаўшыся са сваімі сябрамі, будучымі касманаўтамі, Герман Цітоў ідзе да ліфта. Вочы яго свецяцца радасцю, шырокая ўсмешка не сыходзіць з твару. Шлем падыходзіць яму. Ён падкрэслівае яго шырокі лоб, прамы нос, лёгка высунуты ўперад падбародак.

Герман падымаецца па лесвіцы да пляцоўкі, дзе ўстаноўлен ліфт, і звяртаецца да прысутных, да ўсяго савецкага народа з прывітальнымі словамі. Ён гаворыць, што выканае з гонарам заданне, даручанае яму партыяй і ўрадам.

Мы бачым, як Герман Цітоў уваходзіць у кабіну. Пройдзе нямнога часу — і будзе дадзена каманда «пад'ём».

Аб'яўляецца 10-мінутная гатоўнасць...

Старшыня дзяржаўнай камісіі пытае касманаўта аб яго самаадчуванні.

— Самаадчуванне цудоўнае, цудоўнае, — падкрэслівае Герман Цітоў. — Дзякуй за ўвагу.

Аб'яўляецца 5-мінутная гатоўнасць...

І нарэшце ў наступіўшай цішыні раздаецца апошняе:

— Пад'ём!

— Ёсць, пад'ём!

Здалёку нам бачна серабрыстая ракета, якая поўнасцю ўжо вызвалена ад усіх падтрымліваючых яе ферм. Яшчэ секунда — 9 гадзін роўна. І ракета, рухомая нейкай невядомай, цудадзейнай сілай, павольна, здаецца, вельмі павольна, адрываецца ад зямлі. Набраўшы сіл, яна ўсё хутчэй і хутчэй накіроўваецца ў вышыню, як бушуючы вогненны шар. У гэты момант, здаецца, два сонцы свецяцца над Зямлёй. Але адно становіцца ўсё меншым і меншым. На параўчаўча невялікай вышыні касмічны карабель адхіляецца ў бок і ідзе па зададзенаму курсу на арбіту.

Радыё перадае першыя словы Германа Цітова, звернутыя да Зямлі з космасу.

— Іду над Зямлёй, над самай нашай Радзімай.

Праз некалькі мінут яшчэ адна фраза.

— Плаўна, плаўна ж як ідзе карабель!

Яго густы барытон так добра чуваць, як быццам ён тут, недалёка ад нас. А між тым ужо многія кіламетры аддзяляюць яго ад старта. І зноў голас Германа Цітова:

— Будзьце здаровы, таварышы! Да хуткай сустрэчы.

А. РАМАНАЎ

(Спец. кар. ТАСС).

НАСПЕЎШАЕ ЗАДАННЕ

(Працяг са стар. 1)

таварыству ў Варшаве. У ваенныя гады гэтае таварыства перадала большую частку набытку Федароўскага для Варшаўскай Універсітэцкай бібліятэкі, дырэктарам якой быў др Адам Левак. У выніку ваенных падзей бібліятэка была пашкоджана, і пэўная частка матэрыялаў Федароўскага аказалася знішчанай. Пасля вызвалення Варшавы ад гітлераўскіх захопнікаў яго зборы і надалей знаходзіліся ў фондах Універсітэцкай бібліятэкі. У 1949 годзе пачала працаваць у Аддзеле рукапісаў бібліятэкі др Галена Казэрская. Яна разам з працаўніком аддзела, Галенай Стэфаноўскай, бліжэй зацікавілася лёсамі матэрыялаў Федароўскага. Часта ў бібліятэцы выказаліся розныя думкі і меркаванні адносна неабходнасці іх упарадкавання. Часам нават узнікалі сумненні, ці хтосьці наогул у будучыні зацікавіцца гэтымі матэрыяламі. Аднак нягледзячы на такія погляды Г. Казэрская і Г. Стэфаноўская энергічна прыступілі да ўпарадкавання збораў Федароўскага. Гэтаму пачынанню асабліва спрыяла назначэнне ў 1951 годзе др Галены Казэрскай кіраўніком Аддзела рукапісаў Універсітэцкай бібліятэкі.

— Хто ведае, можа прыйдзе такая хвіліна, калі спадчына Федароўскага стане ізноў каштоўным аб'ектам навуковых доследаў, а мабыць нават узнікнуць планы яе далейшага публікавання, — адзначыла аднойчы Г. Казэрская ў размове са сваім супрацоўнікам, Г. Стэфаноўскай...

Пачалася карпатлівая праца над складаннем каталога ўцалеўшых ад ваеннага знішчэння матэрыялаў Федароўскага. Асаблівай адданасцю гэтай справе вылучалася Г. Стэфаноўская. Др Г. Казэрская ўсю гэтую складаную працу забяспечвала навуковым кіраўніцтвам.

Аднойчы Аддзел рукапісаў Універсітэцкай бібліятэкі наведала праф. др Антаніна Абрэмбска-Яблонская. Яна шукала біяграфію Зарыяна Далэнгі - Хадакоўскага. Аказалася тады, што гэтая біяграфія знаходзіцца ў зборах Федароўскага. І якое ж было вялікае здзіўленне праф. Яблонскай, калі яна даведалася, што большая частка спадчыны Федароўскага ўцалела, больш таго, што працягваюцца працы над яе ўпарадкаваннем. Дагэтуль існавала перакананне, што ўсё загінула ў ваенны час. І тут узнікла думка выдання чарговых тамоў «Люду беларускага». З каштоўнай ініцыятывай у гэтай справе выступіла менавіта праф. Яблонская.

У час сваёй размовы з др Галенай Казэрскай высвятлілася, што побач з багатымі фальклорнымі матэрыяламі ў зборах Федароўскага захоўваецца яго багатая перапіска з вядомымі польскімі літаратарамі і этнографамі, з тымі людзьмі, якія паўсядзённа цікавіліся збіральніцкай працай вучонага. Тут таксама маюцца нейкія беларускія ананімныя творы, дадзеныя аб сялянскім руху мінулага стагоддзя на Беларусі, ды наогул багатыя зборы, якія сведчаць аб шматгранных інтарэсах Міхаіла Федароўскага — не толькі як этнографа, але як аматара ўсяго таго, што нейкім чынам датычыць Беларусі.

Калі разыходзіцца аб зборы Я. Місуны, якія таксама захоўваюцца ў Аддзеле рукапісаў Універсітэцкай бібліятэкі ў Варшаве, дык у іх маем шмат беларускіх судовых актаў з XVII — XVIII ст. ст.

Упарадкаванне збораў Міхаіла Федароўскага і выданне чарговых тамоў яго фальклорных матэрыялаў трэба лічыць добрым пачаткам вялікай справы — выяўлення ўсіх тых крыніц у фондах нашых архіваў і бібліятэк, якія могуць выдатна пашырыць нашыя веды аб гісторыі Беларусі.

МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ

Мінай сустракаецца з камандзірамі суседніх атрадаў і прапануе захапіць Сураж. Да таго часу пастанавілі пабудаваць зімовы лагер.

Зімовы лагер быў, нарэшце, гатовы. Яго пабудавалі паблізу Чысціка, на ўскраіне Шчэлбаўскай лясной дачы, пяць кіламетраў ад вёскі Галевічы.

Па загаду Міная Піліпчук і яго парторг — журналіст Пурыжонак вялі назіранне за Суражам, дзе было цяпер раскватаравана каля чатырохсот варожых салдат і паліцэйскіх. Нацысты, па дадзеных разведкі, кватаравалі ў розных баках горада, але галоўныя сілы іх знаходзіліся ў камендатуры і прылягаючых да яе будынках школы — дзесяцігодкі і ваенкамата.

74

Гэтыя дадзеныя цалкам згаджаліся з данясеннямі Блохінай.

— Камендант наш нават начаваць на кватэры баіцца, пераехаў у камендатуру, — расказала старая. — Там у яго на гары кулямёты, а навокал — роў з калючым дротам. Па начах і блізка да камендатуры не падыходзь: б'юць з вінтовак без папярэджання!

— А колькі салдат ахоўвае камендатуру?

— Каля сямідзесяці. Сядзяць як у крэпасці. Таксама і ў школе, дзе жандары жывуць. Вось у гестапа ахова меншая. І каля тайнай паліцыі таксама.

— А пераправа? Ахоўваюць яе?

— Кінулі. Салдат, кажуць, не хапае. Жандараў, якія правініліся, і то пачалі на фронт пасылаць.

Шмыраў зразумеў: больш чакаць нельга, трэба дзейнічаць. Волкаў і Іванаў згадзіліся з ім. Дзейнічаць вырашылі сіламі атрада бацькі Міная...

...Да Суража падышлі ў поўнач. На ўскраіне атрад раздзяліўся: узвод Палубінскага разам з Рычардам Шкрэдам пашоў да гестапа, Піліпчук — да школы, а Мінай з узводам Пічагурава да райвыканкома. Чацвёртая група, пад началам Рамана Міхайлава, павінна была засесці ў заслон на Касплянскім мосце, пятая — апанаваць паромам, а шостая, узначаленая Краўцом і Вяткіным, злавіць Фаменкава.

75

Разышліся моўчкі. Група Міная непрыкметна падабралася да будынка і райвыканкома.

З боку школы, куды накіраваўся Піліпчук, пачуліся першыя выстралы. Яны перапалохалі вартаўніка ля выканкома, і той некалькі раз выстраліў наўгад, падымаючы трывогу. Скрозь вокны камендатуры было відна, як там замітусіліся гітлераўцы. Яны паспешна нацягвалі боты і хапалі зброю.

Партызаны адкрылі агонь па вокнах, і святло ў камендатуры адразу згасла.

— Наперад! Не давайце апамятацца!

Фашысты ўдарылі са слухавых вокан кулямётнымі чэргамі, але партызаны ўжо кінуліся на штурм.

Бой з кожнай мінутай разгараўся ўсё мацней. З боку гестапа, дзе дзейнічаў узвод Палубінскага,данеслася дружнае ўра. У горадзе пачыналіся пажары.

76

Пакінуўшы ўзвод Пічагурава браць камендатуру, Мінай накіраваўся да гестапа. Па вуліцах, па агародах кідаліся фашысты без вінтовак, у адной бялізне. Перабег дарогу Кашалёў. Ён прысеў каля плоту і выпусціў па ўцякаючых гітлераўцах доўгую чаргу. Каля гестапа таўклося шмат партызан. Вокны і дзверы будынка былі адчынены па мармуровых сходах насіліся байцы. Яны выносілі пачкі дакументаў, скрыні з патронамі і мінамі.

Побач гарэлі зялёныя баракі. З канюшні хлопцы выводзілі рослых коней.

— Запрагай! — пачуў Мінай бас Палубінскага. — Ладуй патроны!

Каля пад'езда ляжаў труп вартаўніка. Мінай пераступіў праз яго і спыніўся ў вестыбюлі, дзе на падлозе валяўся партрэт Гітлера. Нехта ўжо паспеў выкалоць яму вочы.

— Піліпавіч, глядзі!

Мінай абярнуўся і ўбачыў Рычарда Шкрэду. У руках у яго гнуў-

77

ГРОДЗЕНСКІ ТОНКАСУКОННЫ КАМБІНАТ КАЛЕКТЫЎНЫ ЧЛЕН ТАВАРЫСТВА ПОЛЬСКА-САВЕЦКАЙ ДРУЖБЫ

Весткі з БССР

Работніцы камбіната (злева направа) Марыя Габіс, Марыя Шыманская, Наталля Раманенка, Людміла Цімашэнка і Вера Петухова пішуць ліст сваім польскім сябрам, працуючым у фабрыцы імя Сяржана ў Беластоку.

Галоўны інжынер камбіната Рыгор Клячкоўскі і дэсынатар Надзея Торцікава праглядаюць альбомы з узорамі тканін, якія вырабляе камбінат імя Сяржана ў Беластоку.

Ціха нясе свае воды сівы Нёман праз горад Гродна. На правым яго беразе, у цэнтры горада ўзнімаюцца карпусы тонкасуконнага камбіната. Гэта адзін з буйнейшых прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці Беларусі. Ён выпускае звыш дзесяці відаў палітовых, касцюмных і дзіцячых тканей. Працоўны калектыў камбіната ў сучасны момант спаборнічае на званне калектыву камуністычнай працы. Зараз у камбінаце здабыла гэтае высокае і пачэснае званне 12 брыгад. Кожны шосты рабочы з'яўляецца членам брыгады або ўдарнікам камуністычнай працы.

У гонар XXII з'езду КПСС рабочыя і інжынерна - тэхнічныя работнікі забавязаліся павысіць сацыялістычныя абавязацельствы, даць звыш плана 60 тысяч метраў гатовых вырабаў. У часе спаборніцтва на званне калектыву камуністычнай працы, у камбінаце выраслі выдатныя работнікі вытворчасці такія, як Марыя Іванава, Яўгенія Занеўская, Тацяна Кулеш, Тамара Шпаковіч, а Марыі Чэкель прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Зараз яна працуе зменным майстрам, з'яўляецца актыўным удзельнікам мастацкай самадзейнасці.

Рабочыя камбіната не толькі добра працуюць і вучацца, але таксама вясёла і культурна праводзяць свой адпачынак. У 1954 годзе яны атрымалі ў карыстанне Палац культуры тэкстыльшчыкаў, у якім створаны ўсе спрыяльныя ўмовы дзеля культурна-масавай працы. Тут адбываюцца вечары адпачынку, спрэчкі, сустрэчы выдатнікаў і наватараў вытворчасці.

Пры Палацы культуры створаны кружкі мастацкай самадзейнасці: харавы, які налічвае 75 асоб, танцавальны, духавы, драматычны, дзіцячая балетная студыя і другія. Гродзенскія тэкстыльшчыкі ад 1957 года наладзілі трывалыя сяброўскія сувязі з тэкстыльшчыкамі камбіната імя Сяржана ў Беластоку. Рабочыя гэтых двух прадпрыемстваў пастаянна абменьваюцца дэлегацыямі, тэхнічнай літаратурай, лістамі і фотавыстаўкамі.

Па ініцыятыве рабочых і служачых на камбінаце ў ліпені 1960 года быў створаны аддзел таварыства савецка - польскай дружбы. У склад праўлення аддзела ўвайшло 27 асоб. Старшынёю праўлення аддзела таварыства савецка - польскай дружбы выбраны дырэктар камбіната Аляксандр Касцоў.

Аддзел таварыства на камбінаце адкрыў курсы па вывучэнню польскай мовы. У бібліятэцы Палаца культуры тэкстыльшчыкаў маюцца польскія кнігі і часопісы. У фае Палаца культуры наладжана фотавыстаўка, адлюстроўваючую жыццё польскага народа. 21 ліпеня 1961 года на камбінаце быў праведзены ўрачысты сход з выпадку 17-ай гадавіны Польскай Народнай Рэспублікі.

У змешчаных фотаздымках апавядаецца аб некаторых праявах жыцця калектыву камбіната.

Сакратар камсамольскай арганізацыі Пётр Лук'янец праводзіць заняткі ў гуртку па вывучэнню польскай мовы.

ся гумовы бізун, блішчэлі нікляваныя наручнікі і клешчы

— Вось езуіты, га?

— Ёсць арыштаваныя? — спытаў Мінай.

— Ніводнага. Кажуць, тыдзень таму апошніх пабілі. Відавочна, Васька не паспеў новых даставіць.

— Узялі яго?

— Бяруць Вяткін з некалькімі байцамі.

— Добра было б жывым узяць сабаку...

Мінай вышаў з гестапа, накіраваўся да завалу ля моста і раптам пачуў ззаду чыесьці крокі. Ён прыгнуўся за завалам. Тут у засадзе ляжалі Міхайлаў і разведчыкі.

Крокі набліжаліся. Пачуўся чыйсьці асцярожны пытальны голас:

— Віцебск? Віцебск?

— Стой! Хто ідзе? — падняўшыся спытаў Міхайлаў двух узброеных людзей.

Невядомыя спыніліся. Адзін з іх пераступіў босымі нагамі.

78

— Панове, чаму вы тут? Партызаны ўварваліся ў горад!

— А вы хто?

— Я перакладчык камендатуры, Звіршбуль.

— А другі?

— Бабкоў паліцэйскі. Не марудзьце, панове, інакш усіх паб'юць!

— Вельмі добра, вас нам і трэба. А ну — рукі ўгору! Вышэй, вышэй!

Здраднікі не супраціўляліся: яны, відаць, усё яшчэ думалі, што маюць справу са сваімі.

— Звязаць! — загадаў Мінай. — Адправіць да парома. Спатрэбяцца...

Паправіўшы аўтамат, ён пашоў да хаты Фаменкава. Партызаны ўжо ў горадзе каля дзвюх гадзін. Значыць хутка світанне. Трэба тарапіцца.

Каля хаты Ваські Мінай сустрэў Вяткіна. Спытаў:

— Узялі?

— Не яшчэ. Такі агонь вядуць, гады, што не падыдзеш...

79

— Трэба адвесці ўвагу, разыграць наступленне, а ў той час...

І раптам змоўк, пачуўшы шум матораў. Гэта маглі быць толькі танкі, якія з боку Віцебска ішлі на дапамогу мясцоваму гарнізону. Вяткін таксама зразумеў небяспеку і крыкнуў у цемку:

— А ну, хлопцы, давайце салому!

Ён загадаў сканцэнтраваць стралянніну на адным з вокан, і пад прыкрыццём партызанскіх залпаў з двума байцамі, падкраўшыся да хаты, пачаў абкладваць яе саломай.

— Падпальвай, хлопцы!

Драўляны дом загарэўся адразу.

— Цяпер не ўцячэ!

Побач гарэўшых будынкаў партызаны спусціліся да парома. Частка з іх ужо паспела пераправіцца на другі бок дарогі, дзе знаходзіліся і захопленыя ў гестапа дакументы. і палонныя.

У горадзе ўжо ляскалі гусеніцы танкаў, калі апошні баец ускочыў на паром.

Мінай сам узяўся за канат

— А ну, хлопцы, навалiся!

(Працяг за тыдзень)

80

Зменныя майстры. Герой Сацыялістычнай Працы Марыя Чэкель (злева) і Зося Лаўрова — актыўныя члены аддзела таварыства савецка-польскай дружбы.

ДЗЕ КУХАРАК ШЭСЦЬ

Жыхары Крушынян былі вельмі задаволены арганізацыяй дзіцячага саду (пшэдшколя). Месяц ліпень — гэта перыяд гарачых палявых работ. Не возьмеш жа малышоў з сабой на поле, і ў хаце пакідаць іх без ніякага догляду таксама нельга. З другога зноў боку Сакольскі інспектарат асветы стварыў вельмі выгадныя ўмовы для арганізацыі дзіцячага саду. За месяц пабыўкі ў дзіцячым садзе бацькі плацяць усяго толькі 60 зл. Інспектарат, да ўтрымання кожнага дзіцяці, дакладвае 90 зл., арганізуе кваліфікаваныя выхаваўчыя сілы, абслугу сталовай і г. д.

Да дзіцячага саду запісалася 35 дзяцей.

12 ліпеня ў Крушыняны прыехала з Саколкі яго абслуга. Якая ж гэта абслуга?

Загадчыцай дзіцячага саду Інспектарат асветы вызначыў Гражыну Кучко — толькі што ўпечаную абсальвентку Сакольскага агульнаадукацыйнага (?) ліцэя. Другой выхавацельніцай назначаюць Станіславу Мудрэвіч — сяброўку Гражыны Кучко па агульнаадукацыйным ліцэі. Кухаркай вызначылі матку Гражыны Кучко, жанчыну, якая не мае ніякіх кваліфікацый у гэтым напрамку. Памочніцай кухаркі — сястра загадчыцы. Прызначэння да працы не атрымаў толькі 13-гадовы брат загадчыцы, але ён і так разам з сёстрамі і маткай накіраваўся ў Крушыняны.

Як жа гэтыя «кваліфікаваныя педагогі» распачалі сваю дзейнасць у Крушынянскім дзіцячым садзе?

Пабываў я тут у пачатку жніўня. Дзіцячы сад змяшчаецца ў мясцовай школе. Зайшоў я ў школу каля 11 гадзіны. Бачу, на калідоры стаіць некалькі хлапчукоў на каленях пад сценкай і плачуць.

— Чаго плачаце? — пытаю.

— Пані насварылася і на калені паставіла. — адказвае адзін.

— За што?

— Бо мы хацелі гуляць і, мабыць, разбудзілі паню.

Уваходжу ў пакой. Сустрэла мяне заспаная, яшчэ не памытая загадчыца. Далей у пакоі бачу спяць нейкая жанчына і хлапчук. Пасля я даведаўся, што гэта матка загадчыцы — кухарка і брат.

Паводле праграмы дзіцячы сад павінен быць адчынены а 9 гадзіне. Была гадзіна 11, а «педагогі» ўсё яшчэ спалі.

— Цяжка тут працаваць, — гаворыць загадчыца. — Дзеці зусім не слухаюцца, уцякаюць. а бацькі такія патрабавальныя. Больш ніколі ўжо не вазьму такой працы.

Мы прайшлі ў пакой, які быў прызначаны на сталовую. Сталы ад учора не папратаны. У пакоі брудна. Мухі роем гудзяць над астаткамі ежы. Глядзець на ўсё гэта агідна.

Ну, думаю, нездарма адсюль дзеці ўцякаюць.

— Некатсрыя бацькі ўжо зусім не пасылаюць дзяцей да гэтага дзіцячага саду, — расказвае мне адна жанчына. — Тут жа зусім няма ніякага догляду. Учора я сваё дзіця адшукала ў другім канцы вёскі.

— Не пушчу дзіцяці, каб голадам там яго марылі, — гаворыць другая жанчына. — Падмацць толькі, на абед даюць дзіцяці пераважна посны боршчык, некалькі бульбінак і палавіну яйка.

— Дзе кухарак шэсць, то і дзяцям няма чаго есць, — кажа іншая жанчына. Мала таго, што ўся сям'я загадчыцы ўтрымоўваецца з нашага дзіцячага саду, то яшчэ бацька яе прыязджае з Саколкі кожную суботу. Ды каб яшчэ сам, а то з сябрамі. Арганізуюць лібацыю кожную нядзелю, а дзеці без догляду.

Вось так выглядае дзіцячы сад у Крушынянах. Думаю, што асобных каментарыяў тут не трэба. Арганізацыя вясковых дзіцячых садаў у летні перыяд — справа даволі новая на Беласточчыне. Аднак сярод жыхароў вёскі яна становіцца ўсё больш папулярнай. Шкада толькі, што некаторыя працаўнікі інспектаратаў асветы так абыякава падыходзяць да гэтай важнай справы. Я не магу сабе ўявіць, як мог Сакольскі інспектарат асветы накіраваць у дзіцячы сад (які быў арганізаваны ўпершыню), так неадпаведных, зусім не падрыхтаваных да гэтай працы людзей. Праз увесь час існавання дзіцячага саду ў Крушынянах не было тут ніводнага кантролю з боку Інспектарата асветы. Ці ж гэта не абыякавасць? Нічога тады дзіўнага, што сямейка Кучко так уладарнічала ў Крушынянскім дзіцячым садзе, як толькі хацела. Гэта ўжо проста злачынства і за гэта нехта павінен адказаць.

В. БАРШЧЭЎСКІ

СУСТРЭЧА ЛЯ ПАЛАТКІ

Гарцэр Лешэк Прушак — радавіты варшавянін. Ён жыве і вучыцца ў Варшаве. У жніўні з групай сяброў з Галоўнага тэхнічнага гарцэрскага цэнтра ў Варшаве наведаў Беласточчыну. Іхняя група праводзіла курсы для гарцэрскіх інструктараў па радыёсувязі. Пабывалі яны ў Белавежы, Гайнаўцы, Бельску і ў іншых гарадах Беластоцкага ваяводства.

Адну ноч прышлося правесці ім недалёка вёскі Галады ля шашы Бельск—Гайнаўка. Яны паставілі палатку. Гэтакі від на Бельшчыне належыць да рэдкасці. Таму гарцэрская палатка выклікала зразумелае зацікаўленне, асабліва дзяцей суседніх вёсак, якія прыбягалі паглядзець, што за людзі спяць пад «палатном».

вр

ПАД РАЗВАГУ БАЦЬКАМ

ЗГАРЭЛА ДЗІЦЯ

Гарачы ліпеньскі дзень. У невялікай вёсачцы — Лазні, на Сакольшчыне, засталіся толькі адны дзеці. Старэйшыя жыхары пайшлі ў поле, на сенажаць.

У хаце, так як і другія дзеці, без ніякага догляду, застаўся 4-гадовы Веслаў Казлоўскі. Не сядзіцца ў хаце хлопчыку. Вакол толькі цікавага, нязведанага. Вось на камінку ляжаць запалкі, пакінутыя бацькамі.

Аказія! У хаце нікога няма. Рабі, што хочаш.

Пасля людзі раптоўна пабачылі над вёскай клубы дыму і вогнішча. Бацькі 4-гадовага Веслава прыбеглі да хаты. Пачалі тушыць клуню. У час гарачкі пажару на момант забыліся пра дзіця. Ім не да яго, калі клуня гарыць, і вось, вось загарыцца хата. Дабытак трэба ратаваць.

Калі патушылі пажар, спахапіліся, што няма хлопчыка. Надышоў вечар, а яго ўсё няма.

Трывожна вакруг шумеў стары лес. Дарэмна гукала па ім маці і бацька хлопчыка. Дарэмна шукалі аднавяскоўцы.

— Мабыць, недзе далей зашыўся ў лес і баіцца да хаты вяртацца, — думалі.

Дарэмнымі, таксама, аказаліся намаганні міліцыі і войска, якія на працягу некалькі дзён шукалі дзіцяці па лесе. Перапаленыя на вугаль костачкі Веслава знайшлі пасля на пажарышчы. Мабыць, падпаліўшы клуню, ён спалохаўся і зашыўся недзе ў куток. Там і згарэў жыўцом.

Ці ж патрэбныя тут каментарыі? Хочацца крыкнуць на ўвесь голас:

Людзі! Не пакідайце дзяцей без апекі! Хавайце запалкі! (вб)

ПАКЛАНІЛАСЯ КАЛОССЕ

(Працяг са стар. 1)

Шукаючы адказу на гэтае пытанне, прышлося выслухаць меркаванняў розных людзей — кааператыўшчыкаў і аднаасобнікаў, старэйшых і малодшых, жанчын і мужчын. Вывад адзін: людзі баяцца новага, невядомага, не хапае ім адвагі парваць шматгадовыя навыкі; прыглядаюцца, ацэньваюць, чакаюць. Адзін са старэйшых гаспадароў сказаў мне шчыра:

— Што ім, гэтым супольнікам? Жывуць як у Бога за дзвярыма. Усяго маюць удосталь. Аднак я яшчэ не хутка прыступлю да іх, хаця я сам не супраць «спульноты». Зрэшты, не я адзін. Так мяркуюць гаспадары ўсёй вёскі. І каб, напрыклад, прыехаў хтосьці да нас і сказаў, што вось вышаў такі закон, што ад заўтра ўсе гаспадары павінны быць у спульноце — у нас асаблівага шуму не было б. Адразу пайшлі б амаль усе.

Гэтая «дзевятка» адважылася спалучыць свае сілы зімою 1959 года. Яны не пабаяліся. Быў тады арганізаваны ў іх сельгасгурток. Але на палосках нямнога можна было зрабіць машынамі. І менавіта тады гэтых дзевяць гаспадароў вырашылі абаснаваць у сябе супольную гаспадарку.

— Цікава, як жонка аднеслася да вашай пастановы запісацца ў спулдзельню? — пытаю аднаго з іх.

Ён цырванее і маўчыць. Адказвае жонка:

— Сустрэла я яго ўрачыста... з паленам у руках і.. каб не ўцёк, без фанароў не абышлося б.

— А цяпер? — пытаю.

— А што мне цяпер? — з шырокай усмешкай гаворыць жанчына. — Усялякага збожжа маю непараўнальна больш, чым на ўласнай гаспадарцы, а кароў, свіней толькі ж. Дык што мне.

— Выходзіць, што дарэмна свайго мужа частавалі вы паленцам, — заўважаю. Жанчына замест адказу шырока ўсміхаецца.

ЛІЧЫЦЦА ТОЛЬКІ ПРАЦА

У старакарнянскіх супольнікаў лічыцца толькі праца. Колькі запрацуеш — толькі маеш. Працуюць яны не аглядваючыся адзін на другога, а прыклад дае сам старшыня, які за мінулы год мае найбольш п цадзён — аж 270. І жывуць яны згодна. Сварак амаль ніколі не бывае. Таму і вынікі іхняй працы высокія. **У мінулым годзе на кожны працадзень выпала старакарнянцам амаль па 90 (дзевяноста) злотых! Кожны гектар іхняй зямлі прынёс ім даходу на 2250 зл.** І таму не здзіўляе мяне факт, калі чую:

— Не ведаю, як я вытрымала б, каб не запісалася ў спулдзельню, — гаворыць Ольга Вільчэўская. — У мяне двое малых дзяцей, муж даўжэйшы час хварэе. Працую ў асноўным я адна. Дзеці аддаю ў дзіцячы сад, які нядаўна арганізавалі ў нас у вёсцы, а сама іду да працы. У мінулым годзе зарабіла я 24 цэнтнеры збожжа.

Выказванні можна было б чарговаць. Аднак яны паўтараюцца, як прыпеў у песні, і аднагучна сцвярджаюць: у кааператыве жыццё іхнае спакайнейшае. Іх дзеці вучацца ў школах і вышэйшых навучальных установах, ім самым хапае грошай і на вопратку, і на матацыклы, і... на выпіўку.

З КОРНІНА Ў АФРЫКУ

Зямлі старакарнянскія кааператыўшчыкі маюць не занмнога — усяго 46 гектараў зямельных угоддзяў. Зямля ў іх, трэба прызнаць, нядрэнная. Шмат сеюць прамысловых культур: лён, цукровыя буракі, рапак, а бульба (5 тон) з іхніх палёў павандравала аж у Марока. Другія 8 тон бульбы прадалі яны тут, на месцы. З буракоў, напрыклад, мелі 8 тыс. зл. чыстага даходу, а з ільну — 5 тыс. зл. Сеюць таксама кукурузу, гарох

ПАМЯЦЬ АБ ІХ НЕ ЗАГІНЕ

Дваццаць год таму назад 18 жніўня 1941 г. гітлераўцы расстралялі ля вёскі Лука 13 асоб, у тым ліку савецкіх жанчын: Раісу Шаўчэнка і Зіну Млечка. Гэтыя людзі прымалі ўдзел у арганізацыі савецкай улады ў 1939 г. і працавалі ў яе органах. Ад тае пары многа змянілася. Дзеці іх сталі дарослымі і жывуць пры народнай уладзе, за якую змагаліся іх бацькі.

Паступова час залечвае раны вайны, самыя балючыя для сем'яў забітых.

Яны загінулі за народную ўладу, за нашае жыццё, за нашую радасць і шчасце. Гэта не можа паўтарыцца ніколі! Памяць аб іх не загіне. Вялікая слава ім!

На здымку: над магілай забітых іх родныя і блізкія.

М. Лобач

ЦІКАВАЯ ЭКСКУРСІЯ ЎЗНАГАРОДАЙ ЗА ПРАЦУ

Ад 2.VII да 5.VII г. г. адбылася цікавая экскурсія арганізаваная Галоўным Праўленнем БГКТ і Ваяводскай бібліятэкай для грамадскіх бібліятэкараў, якія прымалі ўдзел у конкурсе пад назвай: «Кніжка на роднай мове ў руках кожнага беларуса». Экскурсія праводзілася ў Альштынскім і Гданьскім ваяводствах. Яна дала ўдзельнікам шмат прыемных уражанняў і шмат чаму навучыла.

У першы дзень падарожнічалі. Паабедалі і трохі адпачылі ў Мікалайках, а затым спявалі і гулялі ля сяброўскага кастра над возерам на мазурскай зямлі. Начавалі ўсе ў забраных з сабою з Беластока палатках.

Экскурсанты мелі магчымасць пазнаёміцца з аўтахтонам, на палях якога разбіты былі палаткі. Для цікаўных расказваў ён многа аб жыцці на гэтых землях у часы заўзятай германізацыі і аб брацкім сужыцці розных народнасцей, якія знайшліся на гэтых землях у пасляваенны перыяд.

На другі дзень удзельнікі экскурсіі наведалі Мальбарк, а ў прыватнасці гняздо тэўтонскага ордэна — Мальбарскі замак. Аграмаднейшыя сцены з высачэзнымі вежамі, глыбокія равы, пад'ёмныя масты — усё гэта мела быць залогам непарушнасці германскага панавання над паўночнымі славянскімі землямі. Усё гэта з'яўляецца зараз доказам, што нават самыя таўшчэзныя сцены не зберагуць зладзеяў.

Праваднік многа расказвае аб зладзействах і злачынствах манахаў, аб іх дзікіх гульнях і оргіях, якія тут адбываліся, а таксама аб тым, як улада імкнулася зацерці ўсялякія сляды гэтага ўсяго.

У наступныя дні экскурсанты пабывалі ў Гданьску, Гдыні, Сапоце, зведалі гарады, паплавалі суднам па Гдыньскім порце, наведалі ваенны карабель - музей «Бужа».

Удзельнікі экскурсіі былі вельмі задаволены тым, што ўбачылі, што пачулі, што перажылі. І таму, нягледзячы на стомленасць, да самага Беластока аўтобус БГКТ грымеў звонкай, вясёлай песняй.

УЛ. ПАЎЛЮЧУК

ВЕЧНА МАЛАДЫЯ

7 ліпеня ў Крынкаўскім Загсе ўзяла шлюб незвычайная пара.

Пятру Васілеўскаму, жыхару Крынак — 73 гады. Ён удавец. У «маладога» ад першай жонкі 5 дзяцей, 19 унукаў і 9 праўнукаў. Жонцы яго Марыянне — 66 год. Яна таксама ўдава і мае ад першага мужа 6 дзяцей, 11 унукаў і 2 праўнукі.

Гэтымі днямі я наведаў Крынкаўскіх маладажонаў. Жывуць яны ў старэнькай хатцы: пакой і невялічкая кухня. У хаце вельмі чыста, парадак, ёсць кветкі. Візіт мой пачаткова бянтэжыў маладажонаў, але калі я выясніў, што не шукаю ў іх нейкай таннай сенсацыі, мы шчыра разгаварыліся.

— Цяжка жыць адзінокаму, — гаворыць Пятро Васілеўскі. — Дзеці мае выраслі ды разышліся па свеце. Застаўся сам адзін, як палец. Нікудышняе такое жыццё.

А з Марыяннай мы даўно зналіся. Характар у яе добры. Ды і гаспадыня яна нядрэнная. Так і зышліся. Лягчэй жыць чалавеку, калі пры ім блізкая асоба. Ёсць да каго слова закінуць, а то і пажартаваць. Бачыце, характар у мяне ўжо такі. Са сваёй Марыяннай чуюся яшчэ маладцавата.

— Жыццё, хоць і не лёгкае, а ў дваіх усё ж такі лепшае, — падцвярджае жонка Пятра.

І сапраўды жыццё ў іх не лёгкае.

Пятро Васілеўскі ад 16 год жыцця працаваў у мясцовай бойні. Яшчэ два месяцы таму назад працаваў ён тут старажам. Але вось, невядома чаму, праўленне ГС дайшло да вываду, што трэба Пятра звольніць.

— Сказалі, што ўжо стары. Відаць, непатрэбны ім стаў, — кажа з крыўдай у голасе Пятро Васілеўскі.

І вось, чалавек, які працаваў амаль 60 год у бойні, застаўся без пастаяннага кавалачка хлеба. У Васілеўскага няма нават кавалачка зямлі. Рэнты яму таксама не прызналі. Дакументаў няма на тое, што ён ад 16 год жыцця безупынна працаваў у бойні. Дакументы загінулі ў час вайны. Але ж усе жыхары Крынак могуць пасведчыць, што ён тут працаваў. Васілеўскаму цяжка даехаць у Беласток, ці нават далей, дамагацца свайго. Хто ж за яго заступіцца? Праўленне ГС, зусім не задумаючыся над далейшым лёсам чалавека, звольніла яго з працы. Але ж, праўду кажучы, Пятро Васілеўскі, нягледзячы на свае гады, мог бы і далей працаваць сторажам. Абавязкаў сваіх ён жа не занядбоўваў. Хто заапякуецца цяпер чалавекам, які столькі год працаваў?

— У прэзідыуме ГРН, — сцвярджае старшыня, — няма ніякіх сродкаў, каб дапамагчы яму. Але ж ЗУС (заклад убеэпечэнь сполэчных) можа прызнаць Васілеўскаму спецыяльную рэнту.

Добра, калі так, дык чаму ж не дапамажаце чалавеку ў атрыманні яе?!

Хочацца пажадаць новай сям'і Васілеўскіх шмат год добрага супольнага жыцця і атрымання належнага забеспячэння на старасць. Жадаем ім гэтага ад усяго сэрца. (вб)

— расліны, безумоўна, карысныя. За гэта трэба іх пахваліць — тым больш, што супольнікі ў Старым Корніне намераны змяніць усю сваю гаспадарку на прадукцыю насеннага кваліфікаванага матэрыялу і прамысловых культур.

Таму зусім незразумелым становіцца факт, што на спулдзельчых палях шырока пераліваюцца пасевы аўса. За мінулы год выпала яго на працадзень па 9 кг. — на 1,5 кг. больш, чым збожжа. Цяпер палічыце. У сярэднім на аднаго члена выпала каля 220 працадзён. Так, што кожны з іх атрымаў, прыкладна каля дваццаці цэнтнераў аўса. І скажыце, калі ласка, што чалавеку рабіць з гэткай колькасцю малакарыснага збожжа? Кісель варыць, ці што? Неяк тлумачыць старакарнянскіх спулдзельцаў (таксама непрыемны) факт, што ў іх налічваецца аж 9 коней і 3 жарабяткі. Замнога! Зусім не аплочваецца трымаць толькі гэтай абжорлівай жывёліны. Замест гадаваць толькі коней і штогод прызначаць аж так аграмадную плошчу пад авёс, лепш абмежаваць адно і другое, а замест аўса, пасадзіць, напрыклад, экспартную бульбу. Гэта заўсёды непараўнальна лепш аплоціцца.

ЖЫВЁЛАГАДОЎЛЯ — ЦАЛІНА

У Старым Корніне гаспадаруюць супольна ўжо два гады. Вынікі, як мы бачым, маюць нядрэнныя, але з супольнай жывёлагадоўляй у іх кепска. Яе амаль зусім няма. 25 штук авечак і 18 свіней — гэта толькі скромны зародак супольнай жывёлагадоўлі.

Асноўная прычына: няма будынка, у якім можна паставіць супольны статак. Будова спулдзельчай аборы на 60 месц пачнецца за год. Да гэтага часу авечкі і свіні прыходзіцца старакарнянцам трымаць у сваіх уласных хлявах. Але ці варта чакаць з абасноўваннем сапраўднай супольнай жывёлагадоўлі да тае пары, пакуль будзе гатовая абора? Ці не лепш на аснове уласных фондаў пабудаваць які-небудзь заступны, тымчасовы будынак — хаця б драўляны?

Супольнікі ў Ст. Корніне маюць на ўвазе нейкі драўляны будынак у Белавежы. Ён стаіць пусты, нявыкарыстаны. Старакарнянцы хочуць купіць гэты будынак і перавезці да сябе ды паставіць у ім свой супольны статак. Аднак Павятовы архітэкт у Гайнаўцы не даў згоды, бо будаваць з дрэва нельга. Але старакарнянцы не будуюць новага будынка — яны толькі хочуць перавезці ўжо даўно пабудаваны, а зараз нявыкарыстаны, будынак, яны не намераны браць у карыстанне гэтага будынка на даўжэйшую мэту, ён ім патрэбны да гэтае пары, пакуль у іх будзе гатовая цагляная абора. Зрэшты, сам факт, што ў гэтым будынку спулдзельцы намераны абаснаваць супольную гадоўлю, павінен быць дастатковым аргументам, каб у Гайнаўцы адмянілі сваё становішча.

ВІКТАР РУДЧЫК

Фота аўтара

Нага ў ногу згодна працуюць спулдзельцы са Старога Корніна, а наперадзе — старшыня Рыгор Сачко.

Белавежская пушча. Дуб Ягайлы.

Фота: Мікола Тарасевіч

СОНЕЧНЫ ДУШ

З гісторыі вядома, што ў старажытныя часы людзі скарыстоўвалі сонечную энергію. Спачатку гэта было звязана з рэлігійнымі культамі. Пазней пачынаюць паяўляцца ўстаноўкі для скарыстання сонечнай энергіі з мэтай атрымання цеплавой энергіі. Так, у пастаменце «спяваючай» старажытнаегіпецкай статуі Аменафіса III (1.500 год да нашай эры) былі, на думку вучоных, дзве камеры, запоўненыя вадой, якія злучаліся паміж сабою. З усходам сонца паветра награвалася і ціснула на ваду, якая выцяснялася ў заднюю камеру, сціскаючы там паветра. Сціснутае паветра па трубаправоду ішло да музычных клапанаў арганнага тыпу, якія размяшчаліся ў галаве статуі, і статуя пачынала спяваць.

Ужо ў V — II стагоддзях да нашай эры былі вядомы запальныя люстэркі.

У сярэднія вякі геліятэхніка, з прычыны агульнага застою ў навуцы, не развівалася. Да XVI стагоддзя большасць работ, якія закраналі пытанні геліятэхнікі, насілі тэарэтычны характар. Пачынаючы з XVI стагоддзя работы па геліятэхніцы набываюць практычны напрамак: доследы Бюфона ў Парыжы ў 1747 годзе (ён запальваў дошкі і драўляныя дамы на адлегласці 68 м); работы праф. Цэраскага (1890 г.) у Маскве, які атрымаў у фокусе канцэнтраваных сонечных промняў тэмпературу да 3500°, і іншыя.

У пазнейшы перыяд зараджаецца другі напрамак у развіцці геліятэхнікі — павышэнне каэфіцыента карыснага дзеяння сонечных цеплавых установак, паляпшэнне цеплавой ізаляцыі сонечных катлоў. У цяперашні час ствараюцца новыя і паляпшаюцца існуючыя канструкцыі сонечных установак, вызначаюцца іх тэхнічныя характарыстыкі і магчымасці іх скарыстання ў розных галінах народнай гаспадаркі.

У 1960 годзе Беларускі навукова - даследчы інстытут механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі пабудаваў у пасёлку Ждановічы сонечную воданагравальную ўстаноўку (сонечную лазню) канструкцыі Б. В. Петухова (гл. фота). Выпрабаванні паказалі, што ў ясныя сонечныя дні з агульнай воблачнасцю неба 0—2 балы вада награваецца да 50—60°. Калі воблачнасць 3—7 балаў, вада награваецца да 35—45°, а пры воблачнасці 8—9 балаў — да 30—40°.

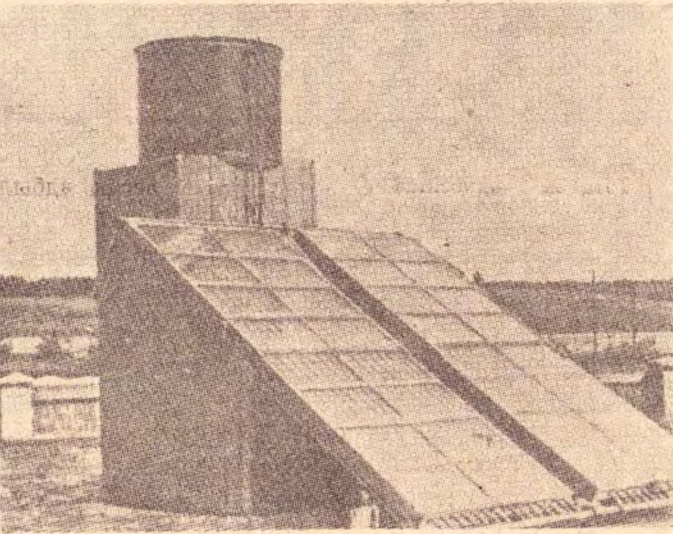
Паводле звестак Мінскай гідраметэаралагічнай абсерваторыі, на Беларусі бывае ў сярэднім за год 146 сонечных дзён, у тым ліку з воблачнасцю 0—2 балы — 26,5 і з воблачнасцю 3—7 балаў — 119,5 дня.

Такім чынам, калі лічыць, што сонечная воданагравальная ўстаноўка будзе працаваць толькі ў ясныя і напалавіну ясныя дні, гэта значыць пры воблачнасці 0—7 балаў, то яна будзе дзейнічаць 146 дзён за год. Працуючы па 10 гадзін за суткі, сонечная воданагравальная ўстаноўка дасць 116 мільёнаў 800 тысяч кілаграмкалорый цяпла, або 2 тысячы 920 кубаметраў гарачай вады за год.

Сонечныя воданагравальныя ўстановы могуць з поспехам працаваць у калгасах і саўгасах, піянерскіх лагерах, дамах адпачынку, на спартыўных пляцоўках.

Устаноўка простая па канструкцыі, яе лёгка можна зрабіць сваімі сіламі. Яна складаецца з воданапорнага бака, дзякуючы якому ствараецца неабходны ціск у акумулятарным баку (пры адсутнасці водаправода); акумулятарнага бака, у якім збіраецца гарачая вада; награвальнікаў; душавых кабін. Кошт устаноўкі акупіцца за адзін-два гады.

Т. Б.

НЕСПАКОЙНА Ў ПРЫРОДЗЕ

У некаторых раёнах Зямлі на працягу апошніх тыдняў працягвалі бясчынстваваць грозныя сілы прыроды.

Незвычайная гарачыня ахапіла Блізкі Усход. 26 ліпеня карэспандэнт агенцтва Рэйтэр перадаў з Іарданіі: «Іерыхон знемагае ад гарачыні, якой не было звыш 20 год. Тэмпература тут паднялася да 44 градусаў па Цэльсію. У Амане, сталіцы Іарданіі, гарачыня дасягае 41 градуса».

З Паўночнай Афрыкі і з Блізкага Усходу гарачыя паветраныя масы распасцерліся на еўрапейскую тэрыторыю СССР. Тут таксама тэмпература паднялася да 30 — 34 градусы.

Вельмі горача ў Сярэдняй Азіі — мясцамі тэмпература дасягае 44 градусаў.

Іншага характара стыхійныя сілы ў Японіі. Працяглыя лівні выклікалі на востраве Хакайда вялікія паводкі. Рэкі Ісікары і Сараці затапілі тысячы дамоў. У 43 месцах былі пераравны дамбы і на 9 чыгуначных лініях спыніўся рух цягнікоў. Ад паводкі пацярпелі дзесяткі тысяч жыхароў.

У Ціхім акіяне ўзнікаюць грозныя тайфуны. 1 жніўня на Паўднёвую Японію абрушыліся лівні і сільныя вятры, выкліканыя тайфунамі і трапічнымі штормамі. На востраве Кюсю затоплена 2 500 дамоў.

Часта ідуць праліўныя дажджы ў Кітаі, Індыі, Пакістане. Рэкі Інд, Чынаб і Раві ў некалькі месяцах выйшлі з берагоў. У раёнах Сталвод і Лаялпур загінула 8 і паранена 24 чалавекі.

25 ліпеня пачалося новае вывяржэнне Этны (Сіцылія), якое суправаджаецца выбухамі і патокамі лавы. У паўночна - усходнім кратэры вулкана адбывалася па 5—6 выбухаў у мінуту. Распаленая маса выкідвалася з кратэра на вышыню да 300 метраў.

ПАЧЫТАЙ, ЦІКАВА!

НЕЗВЫЧАЙНЫ РУХАВІК

Тое, што сонечная энергія круціць ротары электрастанцый, ацяпляе памяшканні, вырошчвае гародніну ў парніках, выпарвае соль і многа іншае, — вядома ўсім.

Але чалавечая думка не стаіць на месцы.

Не так даўно ў турнэ па Еўропе накіраваўся аўтамабіль з незвычайным рухавіком: на даху аўтамабіля ўстаноўлены крэмневыя батэрыі, якія ўлаўліваюць сонечную энергію і пераўтвараюць яе ў электрычную. Атрыманы такім чынам ток жывіць электраматор на правым коле.

СУСВЕТНЫ ПРАЖОРА

Самай пражэрлівай істотай на зямлі з'яўляецца малюсенькі звярок — землярыйка, якая не можа абысціся без ежы ніводнай гадзіны і з'ядае за суткі столькі корму, што яго вага ў некалькі раз перавышае вагу звярка. Каб зраўняцца з ёю па пражэрлівасці, тыгру давялося б штодзённа з'ядаць па карове. У дадатак землярыйка і самае маленькае з млекакормячых. Вага яе ўсяго каля трох грамаў, даўжыня цела не больш 4 сантыметраў. Двое навароджаных дзеццянят землярыйкі можна змясціць у звычайным напарстку.

ПІЯНІНА ДЛЯ СУСЕДЗЯЎ

У Японіі створана цудоўнае піяніна. Яно мае цэлую сістэму мікрафонаў і слухавых трубак. Яго гукі не чутны нікому, апрача самога выканаўцы.

Парады

ЯК ЗАХАВАЦЬ КВЕТКІ

Каб даўжэй захаваць зрэзаныя кветкі, трэба ўкінуць у ваду кавалачак драўнянага вугалю або насыпаць вугальны парашок; можна таксама дабавіць крыху нашатыру або чайную лыжку кухоннай солі на літр вады. Некаторыя кветкі, напрыклад, ружы і гваздзікі, лепш захоўваюцца, калі ў вадзе ёсць цукар (7—10 - і нават 15-працэнтны раствор).

ЯК З ГАРОДНІНЫ ВЫГНАЦЬ МУХ

Нярэдка ў цвятную капусту і іншую гародніну запаўзаюць мурашкі, мухі і іншыя насякомыя. Калі перад пачаткам прыгатавання патрымаць гародніну ў моцна насоленай вадзе 8—10 мінут, насякомыя ўсплываюць на паверхню і іх лёгка зліць разам з вадой.

Уставай жа!

Пасля абеду.

Нялёгкая ноша.

Ад сярпа да жняяркі

Яшчэ чатыры - пяць гадоў назад, на палях грамады Юшкаў Груд, у Беластоцкім павеце, усё жніво адбывалася серпікам. Сагнутыя ў дугу жанчыны, ад цямна да цямна пацелі над палоскамі жыта. А вечарам ледзь пляліся ад стомы дахаты.

Цяжкая праца — жніво. Трэба добра старацца, каб за ўвесь дзень нажаць паўтары капы жыта. А што, калі ў гаспадара збярэцца 30—40 коп? Колькі ж дзён тады даводзілася гнуць спіну жанчыне?

Зараз у гэтых вёсках нідзе не ўбачыш, каб хто жаў серпікам. Нават з касой мала хто выходзіць да жніва. Пераважна жнуць жняяркамі. Адзін — два дні працы гэтай машынай і ўжо жніво закончана. А трэба сказаць, што сельскагаспадарчы гуртук, які існуе ў Бандарах, вельмі дбае аб свае сельгасмашыны. Таму яны заўсёды спраўныя і працуюць бесперабойна.

Цапы тут таксама сталіся мінуўшчынай. А калі і сустрэнеш яшчэ ў нейкай клуні цэп, дык ён тут вісіць не з патрэбы, а проста так, упрыгожвае шула, адначасова напамінаючы сынам, як некалькі год таму назад працавалі бацькі.

Нядаўна сельгасгуртук у Бандарах, выкарыстоўваючы фонд развіцця сельскай гаспадаркі, купіў яшчэ адзін навейшы малацільны агрэгат. Складчыны на закуп малацільнага агрэгата давалі таксама сяляне, якія не з'яўляюцца членамі сельгасгуртка. Ну што ж, такім чынам і малацьба ў вёсках шпарчэй пойдзе. (вб)

СЕЛЬГАС-ГУРТОК КАРЫСНАЯ СПРАВА

Сялянам вёскі Альхоўка (Гайнаўскі павет) надакучыла штораз браць абмалотачны агрэгат у суседняй вёсцы Міклашэва і яны вырашылі арганізаваць свой сельгасгуртук. Зараз, дзякуючы солтысу В. Раманчуку, гэты гуртук налічвае звыш 20 членаў. Старшынёю выбралі Івана Скепку. Усе члены сельгасгуртка сабралі 10 тысяч зл., за якія купяць абмалотачны агрэгат. Акрамя таго ў сельгасгуртку будуць іншыя патрэбныя машыны. «Сельгасгурток — гэта карысная справа»,—кажуць сяляне вёскі Альхоўка.

Янка Здаяоўскі
Альхоўка

Знікаюць саламяныя стрэхі

У Новым Ляўкове ўсё часцей сярод старых хат, крытых саломай, паяўляюцца новыя, мураваныя хаты, крытыя чарапіцай. Гэта ж адносіцца і да драўляных будынкаў. Сяляне ліквідуюць саламяныя стрэхі. За адзін 1961 год перакрыта каля дзесяці хат.

Паасобныя гаспадары не толькі крыюць чарапіцай дамы, але і іншыя будынкі: хлявы, клуні і свірны. Шмат у нас будуецца склепаў. Усе яны цэментовыя і таксама пакрытыя чарапіцай.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

ПА ДОБРАЙ ДАРОЗЕ

У вёсцы Новае Ляўкова (Гайнаўскі павет) на адрэзку цэлага кіламетра дарогі ў напрамку Лукі звезена жвір. Ужо ідзе работа пры заждзіраванні дарогі. Дарога стане цвёрдай і гладкай. Прыемна глянуць на вуліцу, дзе ўжо работа закончана. Паабапал дарогі выкапана равы і асаджана дрэўцамі. Да таго на рэчцы Бабройцы пабудавана новы мост.

Янка Цялушэцкі

ЗАКЛАДКА БРУКУ

У вёсцы Елёнка (Гайнаўскі павет) распачалася закладка бруку. Дагэтуль у час дажджоў цяжка там было прайсці. Але вось гэтае занядбанне хутка будзе ліквідавана. Ужо большую частку вуліцы вылажана каменнем. Брук робіцца на кошт дзяржавы.

(МП)

СКАРГІ І ПРАПАНОВЫ

Станцыя Баравікі

Гэта пачакальня на станцыі Баравікі (за Чаромухай). Буда — без акон, без дзвярэй, без адной лаўкі, аблупленая, брудная, занядбаная страшна. А магла б, хоць і буда, а выглядаць больш па-людску. Бо ці ж так ужо цяжка прыдаць ёй сякі - такі выгляд? Летам у сонечную пагоду ніхто не думае тут сядзець, але ў дождж ці зімою... Не дай Бог знайсціся на станцыі ў Баравіках і чакаць там на поезд. Тым больш, што чакаць даводзіцца наслепа. Агульна ў нас прынята вывешваць на кожнай станцыі расклад язды паяздоў. Паглядзіш на расклад і спакойны.

У Баравіках няма ніякага раскладу.

Сядзіш, значыцца, на траве і раз-по-раз нецярпліва паглядаеш у кірунку, адкуль мае прыехаць поезд. Бачыш з-за лесу дым. Бяжыш стрымгалоў на перон, а гэта толькі таварны авеяў цябе дымам і абсыпаў іскрамі і паімчаўся далей. Пагладаеш ізноў на гадзіннік. Ну, а ў колькі ж будзе той пасажырскі?!

Адзін хлапчук тлумачыў, што яшчэ многа часу, бо аж у 10 мінут пасля 18-ай. Ён аблічыў так: у Чаромусе 25 мінут пасля 18-ай, а ідзе поезд да Чаромухі з Баравікоў 15 мінут. З браку раскладу і гэтая інфармацыя можа прыдацца, толькі што хлапчукі не заўсёды будуць сядзець на пероне і інфармаваць. А мо' і лягчэй наняць пастаяннага хлапчука - інфарматара станцыі Баравікі, чым павесіць у пачакальні хоць якую - небудзь пісульку з раскладам? Як думаюць жалезнадарожныя ўлады?

вл.

З жыцця Грабаўца

Грабавец (Гайнаўскі павет) вёска даволі вялікая, звыш ста гаспадароў. За гады народнай улады ў вёсцы адбыліся прыкметныя змены. Гэта перш за ўсё выяўляецца ў будаўніцтве. З'явіліся новыя цагляныя жыллёвыя дамы і будынкі гаспадарчага прызначэння. У мінулым у кожнага гаспадара хата была пакрыта саломай, цяпер цынкавай бляхай і чарапіцай. Вёска электрыфікавана, радыёфікавана і зматарызавана. Амаль у кожнага хлопца свой матацыкл. Ёсць свая крама і сямігадовая школа. У гэтым годзе арганізавана сельгасгуртук.

Але ў Грабаўцу ёсць і адмоўныя бакі. Гэта адносіцца ў першую чаргу да жыцця моладзі. Хлопцы з аднаго канца вёскі жывуць у нязгодзе з другім, варожа адносяцца адны да другіх, паміж імі часта (пераважна на музыках) даходзіць да бойкі. Мо' гэтак тут дзеецца таму, што хоць моладзі шмат, але няма ў вёсцы ніякай маладзёжнай арганізацыі. Варта над гэтым падумаць маладым Грабаўчанам. Трэба неадкладна наладзіць справу сяброўства паміж грабавецкай моладдзю і заняцца культурнай дзейнасцю ў вёсцы. (мп)

Новая млячарня

Кожны жыхар Новага Ляўкова добра разумее, што здаваць малако ў млячарню вельмі карысна. Найбліжэйшая млячарня да гэтага года была ў Старым Ляўкове.

Шмат было недаразуменняў з шафёрам, які вазіў малако. Аб гэтым пісала і «Ніва». Цяпер млячарня знаходзіцца ў Васіля Грыгарука. У парадку і чысціні ўтрымоўвае ён памяшканне. Сам перапускае смятану і адвозіць на зборачны пункт. У далейшым плануецца пабудову млячарні ў асобным выгодным будынку.

Янка Цялушэцкі

РАМАНТУЮЦЬ ДАРОГІ

Гаспадары Гайнаўшчыны — Павятовая рада — апрацавалі доўгатэрміновы план рамонту старых і пабудовы новых дарог. Гэты план ужо ажыццяўляецца. Рамонтна - будаўляныя брыгады Аддзела камунікацыі ў Гайнаўцы працуюць зараз у шматлікіх вёсках павета.

Адну з іх сустрэў я ў Старым Корніне, дзе зрывае стары, знішчаны брук, а на яго месца кладзе новы. Пасля заканчэння ўсіх прац вуліца ў Старым Корніне выглядаць будзе, як у горадзе.

Будаўнікі новай вуліцы не шкадуюць сіл і не абмяжоўваюцца толькі да васьмі гадзін працы. Іх зарабаткі дасягаюць 3 тыс. зл. Здавалася б, што за добрую працу можна іх пахваліць. Аднак, нажаль, ёсць адно «але»... Яны вырашылі «зарабіць» на гасціннасці сялян, хаця і самі паходзяць з сялянскіх сем'яў. Іх бацькі жывуць у Малінніках (Бельскі павет). Менавіта гэтыя будаўнікі ходзяць па чарзе штодзень у іншую хату і загадваюць харчаваць іх, а пад'еўшы да сыта не толькі не плацяць за пачастунак, але і падзякаваць па-людску ім не хочацца. Гэткія паводзіны рамонтнікаў, якія зарабляюць звыш дзвюх тысяч злотых на месяц, лічыць трэба вельмі ненармальнымі. Жыхары Ст. Корніна, як і іншых вёсак Беласточчыны, славяцца гасціннасцю, але гасціннасць таксама мае свае межы.

На здымку: браты Дзмітры і Мікалай Драбнеўскія ў час рамонту вуліцы ў Старым Корніне.

Тэкст і фота: **В. Рудчык**

КІНО

Праграма на перыяд ад 29.VIII. да 3.IX.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Навасады
„Kradzione nie tuczy" 30-31. VIII. i „Domek z kart" (polski) 1-3. IX.

Нараўка
„Bitwa pod piramidami" (ZSRR) 30-31. VIII. i „Milcząca gwiazda" (polski) 1-3. IX.

Кляшчэлі
„Królowa Margot" (franc.) 29-31. VIII. i „Rozstanie" (polski) 1-3. IX.

Чыжы
„Niewysłany list" (ZSRR) 30-31. VIII. i „Prawdziwy koniec wielkiej wojny" (polski) 1-3. IX.

Чаромуха
„My dwoje" (meks.) 29-31. VIII i „Mąż swojej żony" (polski) 1-3. IX.

Нарва
„Teresa Requin" (franc.) 30-31. VIII. i „Dowidzenia do jutra" (polski) 1-3. IX.

Белавежа
„Ząb rekina" (ZSRR) 29-31. VIII. i „Milczące ślady" (polski) 1-3. IX.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Орля
„Historia współczesna" (polski) 30. VIII.-3. IX.

Боцькі
„Ewakuować miasto" (ZSRR) 30-31. VIII. i „Pociąg" (polski) 1-3. IX.

Гродзіск
„Piątka z ulicy Barskiej" (polski) 2-3. IX.

Браньск
„Przebudzenie" (CSR) 29-30. VIII i „Czas przeszły" (polski) 1-3. IX.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Драгічын
„Pies przy klawiaturze" (węg.) 29-31. VIII. i „Mąż swojej żony" (polski) 1-3. IX.

Мілейчыцы
„Legenda o lodowatym sercu" (ZSRR) 29-31. VIII. i „Ludzie z pociągu" (polski) 1-3. IX.

Нурэц
„W zatoce białych niedźwiedzi" (ZSRR) 29-31. VIII. i „Popiół i diament" (polski) 1-3. IX.

Мельнік
„Spotkanie z Francją" (ZSRR) 29-31. VIII. i „Odwiedziny prezydenta" (polski) 1-3. IX.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Супрасль
„W ciszy stepowej" (ZSRR) 29-31. VIII i „Wrzesień 1939" (polski) 1-3. IX.

Міхалова
„Czerwone i czarne" (franc.) I i II seria 29-31. VIII. i „Wrzesień 1939" (polski) 1-3. IX.

Гарадок
„Miłość należy cenić" (ZSRR) 29-31. VIII. i „Czas przeszły" (polski" 1-3. IX.

Чарновесь
„Przebudzenie" (CSR) 29-31.VIII i „Rancho teksas" (polski) 2-3. IX

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Шудзялава
„Szatan z siódmej klasy" (polski) 30. VIII-3. IX.

Крынкі
„Miasto bez wody" (ZSRR) 29-31 VIII i „Rozstanie" (polski) 1-3. IX.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор
„Decyzja" (polski) 2-3. IX.

ЛЮДЗІ ШУКАЮЦЬ БЯДУ

ЧУЖЫЯ ВОЖЖЫ НЕ ДАПАМАГЛІ

Жыхар вёскі Клюковічы Мікалай Артэмюк, будучы на станцыі Нурэц, у Сямяціцкім павеце, украў у Яна Высоцкага вожжы, вартасць якіх — 100 зл. Апрача гэтага М. Артэмюк напіўся амаль што да непрытомнасці і ў такім стане вяртаўся дамоў.

АРЫШТ ЗА П'ЯНСТВА

Пракурор г. Беластока прыказаў налажыць часовы арышт на шафёра Тадэўша Мароза (Беласток вул. Бочна 6 кв. 2), за тое, што будучы п'яным, вёў самаход.

БІЎ ЖОНКУ — ПАСЯДЗІЦЬ

Генрык Талай з Беластока (вул. Рынак Касцюшкі 15) доўгі час знуткоўваўся над сваёй жонкай. Пракурор прыказаў арыштаваць яго.

П. Бяда

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok i Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024.

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie; 5 $ — w USA.

Nakł. 5000. Białtk. B-1

КАМІНАР

— Ад работы коні дохнуць, — сказаў Кастусь.

— Значыць, на трактар перакідаешся? — пацікавіўся Максім.

— На трактары таксама працаваць трэба, а я без працы пражыву.

— Даражэнькі, падрапай мне левую пятку, што гэта сніцца мне? Што я чую? Як жа ты грошы без працы атрымаеш?

— Камінарам буду, курыная твая галава, — прызнаўся Кастусь.

— Не завідую. Цэлы дзень па стрэхах лазіць.

— Навошта лазіць? Няхай каты па стрэхах лазяць, — адказаў Кастусь.

— Ты што, мо комін знізу будзеш чысціць? — пацікавіўся Максім.

— Прыстаў ты, Максім, як, не маркуючы, рэп да конскага хваста. Які ж гэта камінар на работу спадзяецца. У мяне без працы з вясковых комінаў замест сажы грошы пасыплюцца, — пахваліўся Кастусь.

— Кінь у мяне варэнікамі, калі я тут штонебудзь разумею, — прызнаўся Максім.

— Спецыяльнасць у камінара тонкая, а заробак тоўсты, — тлумачыў Кастусь. — Пісьменным людзям работа чыстая: выпісвай квітанцыі ды грошы зграбай.

— Шырэй трымай кішэню! Даў бы я табе шыш, а не грошы. Перш за ўсё вычысці комін, а тады ўжо грошы атрымоўвай, — пярэчыў Максім.

— На такіх разумнікаў камінары свой спосаб маюць, — адказаў Кастусь

— Які ж гэта спосаб? — пацікавіўся Максім.

— Запускаюць у комін гіру так шчыра, што цэглы сыплюцца. Пасля камінар адыходзіць, а гаспадар да сябе прыходзіць. Разбірае печ, з дымніка адломкі цэглы вымае. Такі гаспадар дзесятаму суседу параіць коміна не чысціць.

Пад уражаннем Кастусёвых слоў Максім насунуў шапку на лоб, падрапаў патыліцу і збянтэжана прызнаўся:

— Ну так... фактычна пападзеш у гісторыю з геаграфіяй. Хітрая тут музыка прыдумана. Выходзіць — сутнасць справы ў квітанцыі. Няма квітанцыі — адказваць будзеш за непрачышчаны комін. Квітанцыя ёсць, а комін не прачышчаны, і да гаспадара ніхто не прычэпіцца.

Далейшыя разважанні Максіма перарвала цётка Марыя, якая ўварваўшыся ў хату абвясціла:

— У Маланчынай хаце камінар грошы прымае. Тым, хто не заплаціць, казаў, што зараз пачне коміны чысціць.

Максім з бадзёрасцю цяляці выскачыў з хаты.

Людзі добрыя, я сёння мару аб адным — мець зяця камінара.

Дзядзька Лявон

НЕ РАНА

Прышоў малы Валодзя да суседкі.

Суседка: — Ой, Валодзька, у цябе так рана зубы вылятаюць!

Валодзя: — Не, гэты зуб выляцеў увечары.

Мікалай Семенюк
Крывая

ГУЛЬТАЙ

У аднаго чалавека была раскрыта клуня.

Усе звозяць сена і пытаюць яго, чаму не крые клуні.

— Навошта маю крыць, калі сонца свеціць, — адказвае той.

Прышоў дождж. Людзі пытаюць: — Чаму не крыеш?

А ён кажа: — Як я буду крыць, калі дождж падае.

Антаніна Лукашук
Пасечнікі Малыя

ДЗЯКУЮ

Сусед да Міколы: — Мікола, твая сабака з'ела мне курыцу.

Мікола: — Дзякую, суседзе, за паведамленне, сёння на вячэру ўжо яму не дам нічога есці.

Валя Хілімонюк
Койлы

ХІТРЫ СУДДЗЯ

Прышоў да суддзі чалавек і кажа, што яму ўкралі суседзі каня.

Суддзя склікаў суседзяў, даў ім па палачцы і сказаў, што ў злодзея падрасце палачка.

Злодзей злякаўся і ў начы абрэзаў палачку. Гэтакім чынам суддзя знайшоў злодзея.

Аркадзь Латоўскі
Лесна

ПРАДАЎШЧЫК І МЫШЫ

— Чуеш, суседка, у нашым гаэсе зноў склалі пратакол, што мышы з'елі 10 кг саланіны.

— Гэтыя мышы толькі і выратоўваюць нашага прадаўшчыка.

Юрка Шумелюк
Рыбалы

ДАДУМАЎСЯ

— Вася, чаго ты плачаш?

— Адкуль вы ведаеце, што я Вася?

— Дадумаўся.

— Тады дадумайцеся, чаго я плачу.

У БЮРО

— Колькі чалавек працуе ў вашым бюро?

— З кіраўніком пяць.

— А без кіраўніка?

— Ніхто.

С. Ю.

Без слоў.

ПАДХАЛІМ НА ПЛЯЖЫ

— Вася, ты чаму не загараеш?

— Дырэктар сказаў, што я загарэў лепш, чым ён.

Без слоў.

Доктар: — Дык што ўчора было: імяніны, вяселле ці футбольны матч?

АРАБСКІЯ АНЕКДОТЫ

Адзін чалавек праходзячы міма жанчыны, якая сядзела ля магілы і плакала, спытаў: — Кім быў табе гэты нябожчык?

Адказала: — Гэта мой муж.

Спытаў: — Чым займаўся?

Адказала: — Капаў магілы.

Прахожы сказаў на гэта: — Няхай яго Бог аддаліць ад сябе і не змілуецца над ім. Ці ж ён не ведаў, што хто капае яму, сам у яе ўпадае?

ІВАН СІДАРЭНКА

ПА ДАРОЗЕ НА БАЗАР

У Мацеевым садзе дрэўцаў было не больш, чым валасоў на палыселай галаве яго гаспадара. Мала, праўда, дрэўцаў, але сёлета дзябёлае голле аздобілася першымі пладамі.

— Вось яблыкі дык яблыкі! — хваліўся гаспадар. — Мічурынскія!

Аднойчы ў нядзелю Мацей апрануўся пасвяточнаму, паснедаў, узяў у рукі важкі кошык з яблыкамі. Сабраўся на базар. Жонка дастала з куфра грошы.

— Гэта на праезд туды і назад. А на большае прабач, на яблычках заробіш.

На шашы Мацею пашанцавала сесці ў першы ж аўтобус. Незнаёмы юнак у адпрасаваным гарнітуры і пры гальштуку ўступіў старому сваё месца.

— Дзякую, сынку, — кіўнуў Мацей юнаку і ні то сур'ёзна, ні то жартам дадаў: — каб цябе дзеўкі любілі...

Пасажыры, што знаходзіліся паблізу, дружна засмяяліся. А другі юнак зазначыў:

— З вамі, аказваецца, весела. А ці далёка ж едзеце?

— На базар, — важна адказаў стары і дадаў: — Яблыкі вязу. А ты з якой вёскі?

— З Бярэзнікаў.

— Вось як!.. А ці ведаеш там Андрэя Чачотку?

— Гэта мой бацька.

— Значыць, ты — Павел? Вось навіна!.. Даўно я цябе не бачыў. Вялікі ўжо вырас... Бацька ж як маецца? Жыў - здароў?.. Ну, дзякую на добрым слове. Кланяйся яму ад Мацея Гарнака. Адзін едзеш?..

— З сябрамі.

— Частуйся, будзь ласкаў, — Мацей падставіў Паўлу свой кошык. — І сяброў запрашай, няхай пакаштуюць.

Да кошыка працягнулася добры дзесятак загарэлых рук.

— Смачныя вашы яблыкі! — згодна пахвалілі хлопцы з Бярэзнікаў, і Мацей у адказ шчыра запрашаў іх частавацца яшчэ і яшчэ

Як толькі аўтобус дасягнуў гарадской ускраіны, сярод пасажыраў пачалася стрыманая мітусня, якою звычайна заканчваецца кожнае падарожжа.

— Прыехалі, дзядзька Мацей! — выгукнуў Павел Чачотка. — Да базарнай плошчы ўжо недалёка.

— Эге ж, кажуць, рукой падаць... А ты па якой справе.

— Таксама на базар.

— Разумею! — Мацей Гарнак хітравата падміргнуў. — Сам быў маладым, і з тваім бацькам, бывала, разам швэндаліся па базарах.

— А цяпер наведайцеся да нас у Бярэзнікі, — запрасіў Павел, пакідаючы аўтобус. — Бацька госцю будзе рады. Абавязкова ж прыедзьце! Да пабачэння...

Мацей выйшаў з аўтобуса. На тратуары ён раптам адчуў нязвыклую лёгкасць, амаль бязважкасць свайго кошыка. Прыўзняў край хусцінкі і ўбачыў, што ў кошыку яблыкаў не засталося. Ніводнага.

— Ах, шкада, — уздыхнуў Мацей і падумаў: «Да шашы і два кошыкі данёс бы... Давядзецца сюды зноў ехаць. І ў Бярэзнікі, да Чачоткі, таксама. А яблыкаў хоціць, толькі ешце, людзі, на добрае здароўе!..»